

MAISSIN-
KELTAISET
HIUKSET,
HARMAAT
SILMÄT

Sjón

SUOMENTANUT
TUOMAS KAUKO

LIKE

Pohjoismaiden ministerineuvosto

Pohjoismaiden ministerineuvosto on tukenut
tämän kirjan suomentamista.

Viittaus sivulla 7 on Friedrich Nietzchen teoksesta
Näin puhui Zarathustra, suomentanut J. A. Hollo, Otava, Helsinki 1981.
Viittaukset *Raamattuun* ovat vuosina 1933 ja 1938 hyväksytystä
Raamatun suomennoksesta, julkaisija Suomen Piipliaseura.

Islanninkielinen alkuteos: *Korngult hár, grá augu*

© Sjón 2019

Published by agreement with Licht & Burr Literary Agency, Denmark

Suomenkielinen laitos

© Like Kustannus / Kustannusosakeyhtiö Otava 2021

LIKE

Like Kustannus
Helsinki
www.like.fi

ISBN 978-951-1-38339-0

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2021

I

Kolme hengen muutosta minä mainitsen teille: kuinka henki tulee kameliksi, ja leijonaksi kameli sekä lapseksi vihdoin leijona.

– Friedrich Nietzsche (*Näin puhui Zarathustra*)

1

VIILEÄ IKKUNARUUTU HUURTUU siitä kohtaa, missä leuka ja suu koskettavat lasia. Kun miestä katsoo hytin ovelta, hänen peilikuvansa sulautuu yhteen rautatieaseman yksityiskohtien kanssa: laiturille johtava ovi, kello tiiliseinässä oven vieressä ja katos, joka suojaa matkustajia elokuun kuumalta auringolta. Kello on kolmetoista minuuttia yli yksi, ja penkillä miehen vieressä lojuvan matkalipun mukaan hän oli matkalla Paddingtonista nimenomaan tänne. Cheltenham Spa oli määränpää, ja juna oli saapunut sinne aikataulun mukaan – kuusitoista minuuttia vaille yksi. Nyt juna on ollut pysähdyksissä laiturin vieressä vajaan puoli tuntia, ja takkiin pukeutunut matkustaja ei ole pelkästään päässyt sinne, minne aikoi tänään, vaan hän on myös tullut elämänsä päätepisteeseen. Mutta kuten ikkunalasin huurusta näkee, hän ei ole ollut kauan kuollut. Vaikka hänen päänsä alkaa jäähtyä nopeasti, se on vielä lämmin.

Junan hytissä on kaksi poliisia. Toinen käy läpi takin päällystaskut ja löytää niistä puolikkaan suklaalevyn, kolme

pientä palloa, jotka on muotoiltu suklaan päältä revitystä paperista ja alumiinista, avaimen yksinkertaisessa renkaassa sekä London Transportin raitiovaununlipun. Hän avaa vainajan takin napit, ja silloin käy ilmi, että päällysvaateen alla miehellä on siniraidallinen yöpuku, johon on kirjottu pääkaupungin länsiosassa sijaitsevan sairaalan nimi.

Sisätaskuista löytyy uudehko passi, jossa on miehen valokuva ja joka on myönnetty Reykjavíkissa, Islannissa – passin mukaan mies on kaksikymmentäneljävuotias ja nimeltään Gunnar Pálsson Kampen – lompakko, jossa on Islannin kruunuja ja Britannian puntia, paksu rahakirjekuori, jossa on arvostetun englantilaisen yksityispankin nimi, sekä taiteltu paperi, johon on kirjoitettu ohjeet, miten Cheltenham Span asemalta pääsee linja-autolla Guiting Powerin kylään, ja piirretty kartta, joka näyttää kävelyreitit sieltä Pinnock Cliffiin. Viimeisen paikannimen kohdalle on piirretty rasti, joka on jälkeinpäin muutettu hakaristiksi neljällä punaisella viivalla. Yöpuvun rintataskussa on punainen kuulakärkikynä.

Toinen poliisi pitelee muistikirjaa. Hän kirjoittaa siihen lyijykynällä: ”*Maissinkeltaiset hiukset, harmaat silmät.*” Sen alle hän hahmottelee rauhallisesti kuvan ruumiista ja hytistä.

Poliisi, joka kävi läpi vainajan taskut, katsoo kollegaansa ja pudistaa päätään. Molemmat katsovat hytin ikkunasta ulos. Laiturilla seisoo ihmisjoukko, joka seuraa junavaunun tapahtumia.

Kumpikaan poliiseista ei huomaa kolmea mustapaitaista nuorukaista, jotka kiirehtivät pois junalta ja katoavat asemarakennukseen.

2

OLIKO HÄN RIITTÄVÄN vanha ymmärtämään sanan, jonka hän kuuli äitinsä huulilta sen päivän aamuna, josta hänellä on varhaisimmat muistot itsestään?

Hän yritti toistaa sanan mutta kuuli, ettei se onnistunut. Hän tiesi mitä vesi tarkoitti, ja hän tiesi kaikkien värien nimet. Hän tunnisti niistä yhden äidin sanomassa sanassa, mutta yhdyssana oli uusi ja saattoi siksi merkitä jotain aivan muuta.

Hänen äitinsä kääntyi etuistuimella, kumartui hänen puoleensa ja toisti sanan hyvin hitaasti katkoen sen neljään osaan. Äidin punatut huulet liikkuvat jokaisen osan kohdalla hänen noutaessaan äänteet mielestään kielen, kasvolihasten, suuontelon, kurkun ja keuhkoissa olevan ilman avulla. Huulet painuivat kiinni muodostaen ”peen” ennen kuin hän teki tilaa ”uulle” antamalla huulien avautua. Kieli painui kiinni kitalakeen muodostaen ”ännän” ja irrottautui siitä päästäen ”aan” ulos. Alahuuli nousi etuhampaisiin ja värisi ”veen”, joka loppui, kun suu aukesi ”eehen”. Se katkesi ”ässään”, jonka aikana kieli hiukan pilkkotti hampaiden välistä. Lopuksi suu avautui viiruksi ”iihin”.

– Pu-na-ve-si, me olemme lähdössä Punavedelle.

Kuljettajanpuoleinen autonovi aukesi. Hänen isänsä istuutui ohjauspyörän taakse, käynnisti moottorin ja lähti liikkeelle. Hänen äitinsä kääntyi eteenpäin. Hän itse asetteli jalkansa alleen takapenkillä. Hänestä isä vaikutti katselevan itseään peruutuspeilistä.

Hänen kaksi siskoaan antoivat hänen istua heidän välisään. Heidän tehtävänään oli vahtia, ettei hän nousisi seisomaan penkillä. Hän nousi silti, eivätkä siskot tehneet mitään. Takaikkunasta hän näki heidän kotinsa pienenevän auton loitotessa. Vatsa kipristeli jännityksestä. Silmänräpäyksessä talosta oli tullut niin pieni, ettei hän koskaan enää voisi palata sinne. Silloin hän muisti kärpäsen.

Hänen sortsiansa oikeassa taskussa oli tulitikkuaski, jossa oli raatokärpänen. Se oli lahja isolta pojalta, joka asui kolmi-kerroksisen talon kellarissa saman kadun varressa. Poika oli maleksinut sisarusten kanssa jalkakäytävällä talon edessä sillä aikaa, kun he odottivat vanhempiaan. Kesäkuun aurinko lämmitti talon seinää. Vaalea, talven merituulesta suolainen seinäpäällyste veti puoleensa vastasyntyneitä kärpäsiä. Piki-mustina ne lauloivat suristen ja vuorotellen joko laskeutuivat seinälle, jolla ne pysyttelivät hetken hiljaa mutta vilistäen, tai lähtivät taas lentoon, kun niitä yritti saada kiinni. Vaikka pulleet kärpäset olivat peukalon kokoisia, niitä oli vaikea pyydystää, ja iso poika huomasi hänen yrityksensä. Hän veti kolme tulitikkuaskia taskustaan ja valitsi niistä punavalkoisen. Hän avasi sen puoliksi niin, että sisarukset näkivät sen olevan tyhjä. Hän käski heitä siirtymään pois seinältä. Eikä